

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОБЛЕМ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ І РОЗВИТКУ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ТА СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 378.8

DOI: 10.31652/2412-1142-2023-67-65-74

Біда Олена Анатоліївна

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
ORCID ID 0000-0002-0448-0852
tetyanna@ukr.net

Шовш Катерина Степанівна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти,
директор Фахового коледжу ЗУІ,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
ORCID: 0000-0003-2616-185X
katalin@kmf.org.ua

Радик Ірина Ладиславівна

спеціаліст першої категорії, викладач Фахового коледжу ЗУІ,
Фаховий коледж Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
ORCID ID 0009-0008-0283-5243
radik.iren@kmf.org.ua

Шімон Дьєнді Іштванівна

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач Фахового коледжу ЗУІ,
Фаховий коледж Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
ORCID ID 0009-0002-6719-8480
simon.gyongyi@kmf.org.ua

Кучай Тетяна Петрівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри психології і педагогіки,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
ORCID ID 0000-0003-3518-2767
tetyanna@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС РЕФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті визначено основні напрями формування особистісних характеристик сучасного вчителя початкової школи. Згруповано методологічні та теоретико-методичні основи підготовки майбутнього вчителя початкової школи до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями, що трансльована через такі підходи: «культурологічний, аксіологічний, системний, синергетичний, суб'єктно-діяльнісний, середовищний, компетентнісний, герменевтичний та діалогічний,

конкретизованих у принципах: саморозвитку, культуровідповідності, суб'єктної зорієнтованості, ціннісно-смыслового ставлення до взаємодії, орієнтації навчання на цінності професійного середовища, текстоцентризму, співпраці суб'єктів у всіх сферах діяльності, свободи вибору траєкторії розвитку, діалогізації освітнього середовища.

Розглянуто педагогічні умови, які призводять до якісного управління процесом освітньої діяльності педагога початкової школи.

Описано можливості реформування педагогічної освіти, та її спрямування на модернізацію суспільних відносин, що ґрунтуються на гуманістичній основі. Прописано умови з метою формування особистості і її становлення у процесі навчання: застосування сприятливої атмосфери для освіти; відчуття рівноправ'я в освіті; створення сприятливої для навчання атмосфери з метою отримання спільних цілей; особистісне усвідомлення отриманих колективом умовиводів; вільне висловлення своєї думки і думки товариша; педагог початкової школи виступає в не в ролі «похвали і покарання», а є радником і товаришем. Таким умовам відповідають інтерактивні технології, що були віднесені до інноваційних.

Ключові слова: особистісні характеристики, сучасний вчитель початкової школи, реформування педагогічної освіти, позитивна атмосфера, в колективі, спільні цілі, цінності.

1. ВСТУП

Удосконалення змістової підготовки майбутнього вчителя початкової школи говорять про різноманітні аспекти її модернізації. Це такі як: перехід до здійснення нового Державного стандарту початкової освіти, підсилення гуманізації освіти та її підтримка, упровадження дитиноцентричного спрямування в освіті, застосування принципів особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів в освіті молодших школярів, застосування інформаційних технологій в освітній процес початкової школи [14, с. 144-148].

Постановка проблеми. Учитель початкової школи в освітньому просторі є головним фактором якісної освіти і залежить такий фактор від: якості його професійної конкурентоздатної підготовки, що робить успішність школи пріоритетною складовою; результативності впровадження нових інформаційних технологій та інноваційних засобів освітнього процесу [4, с. 167-173]. Інтегрування українського суспільства до загальноєвропейського простору освіти, постійні інноваційні зміни на ринку працевлаштування потребують при підготовці майбутніх фахівців у вищій школі оновлення традиційних підходів та моніторингового впровадження ефективних заходів здійснюваних в освітній галузі [10, с.7]. Формування ринку праці в Україні, її інтеграція в світовий економічний простір супроводжується зростанням конкуренції між професіоналами високої кваліфікації. У таких жорстких умовах й знаходиться молодь сучасності, яка спрямовує свої зусилля на отримання інноваційної професії після закінчення навчання в закладі вищої освіти, хоче швидко отримати професійні якості, що призведуть її до матеріального задоволення і будуть сприяти набуттю статусу успішної людини, але при цьому молода людина не бажає на всю силу працювати над своїм вдосконаленням, підвищувати професійний і особистісний рівень, розвивати важливі професійні якості [9 с. 555–565].

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню окремих питань даної проблеми присвячені праці відомих дослідників. Серед них: розробка проблеми професійно-педагогічної підготовки студентів до використання нових технологій (Т. Алексєнко, М. Богданова, О. Горська, О. Євдокимов, І. Зязюн, О. Кіяшко, Н. Клокар, В. Ковальчук, М. Лещенко, С. Логачевська, Є. Ляска, С. Маринчак, Л. Машкіна та ін.); система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів (Н. Дем'яненко, О. Комар, І. Пальшкова, Л. Хоміч та ін.). Проблема формування професійної позиції майбутнього вчителя початкової школи вивчалася дослідниками (М. Боритко, Е. Бондаревська, С. Буднікова, А. Гуторова, Т. Казакова, Є. Катрич, І. Колесникова, А. Мудрік, Л. Новікова, З. Плетнєва, Г. Семенова, І. Ткаченко і ін.).

Мета статті. Розглянути основні напрями формування особистісних характеристик сучасного вчителя початкової школи під час реформування педагогічної освіти.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Освіта України постійно докорінно змінюється призводить до постійного майбутнього розвитку нашої держави. Постійні зміни в галузі освіти, як і зміни в будь якій галузі несуть постійні ризики, сприяють невизначеності за кінцевий результат. Але зупинка розвитку освітньої галузі, топтання на місці ще гірше, такий крок буде означати рух назад. Тому важливим, інноваційним сучасним і своєчасним є Концепція Нової української школи, яка є основою для змін що відбуваються в освітньому секторі, і є необхідним показником нових ідей, та їх впровадження в освіту України. У цьому документі неоціненне значення має педагогіка партнерства між усіма учасниками навчального простору. Педагогіка партнерства ґрунтована на принципах: творчого підходу до особистості, до її розвитку та дитиноцентризму. Метою педагогіки партнерства є побудова інноваційного, гуманного, нового суспільства, усвідомлення здобувачами освіти необхідності в першу чергу знань для них самих, а не для когось іншого: вчителя, батьків. Нова інноваційна освітня система має бути спрямована на атмосферу довіри та спокою при навчанні і виховних процесах: довіра здобувачів освіти педагогам, довіра педагогів здобувачам освіти; довіра батьків закладу освіти, довіра закладу освіти батькам, довіра педагогів і здобувачів освіти розповсюджується на суспільство і має зворотній зв'язок.

Впроваджуючи ідеї педагогіки партнерства при підготовці майбутніх учителів початкової школи, дуже важливо виховати в них повагу до кожної дитини, а не тільки до самих здібних і активних. Освітнє середовище при такому підході до освіти має перетворювальну роль для навчання. Воно спрямоване на створення освітнього середовища, як яскравого елемента життя молодшого школяра, куди школяр буде не йти, а бігти із задоволенням, де його думка буде відрізнятися від думки педагога, і це буде повністю нормально. При цьому, студенти мають розуміти, що сучасний інноваційний вчитель Нової української школи має постійно мінятися, удосконалюватися, бути патріотично спрямованим, любити дітей, керуватися основним принципом педагогіки – толерантністю.

Педагогіка толерантності, головний напрям у гуманістичній педагогіці, де прописано пріоритетне дотримання принципу толерантності. Толерантність визначають як особистісну і комплексну якість людини, що є цілеспрямованою при формуванні цілісної особистості в освітньому просторі, втілює шанобливе ставлення до іншої людини, своєю основою вважає моральні принципи; бачить в іншій людині повноцінну, неповторну, індивідуальну, розвинену особистість; готовою до критичного ставлення до себе і інших людей, завжди голова до подальшого самовдосконалення [7, с. 7-13].

Під час індивідуального навчання інтелектуальна діяльність особистості є ефективною. Саме в цьому ракурсі варто шукати головну ланку роботи освітянина. Треба враховувати, що можливості студента не завжди можуть змусити його мобілізуватися на самостійну роботу стосовно отримання нових знань, адже студент відчуває брак самодисципліни та недостатність вміння організовувати уроки на робочому місці. Завдання педагога закладу вищої освіти – впрямувати всі зусилля на усвідомлену мобілізацію студента з метою потреби пошуку нових знань та методик викладання. Педагог має якісно підготувати навчально-пізнавальну роботу студента, і при цьому не бути просто передавачем інформації. Наважливішим аспектом педагогічної підготовки для майбутнього вчителя початкової школи – є взаємозв'язок викладача зі студентом, що залежить від участі педагога, керівний склад закладу може брати як опосередковану участь – завдяки оприлюдненню методичних вказівок, так і участь за контролем безпосередньо (бесіди, консультації, колоквіуми) [15, с. 71].

Під час становлення і розвитку педагогіки вчителю надавалась різна роль і значущість. При цьому до уваги брався розгляд кожної конкретної епохи освітньої галузі у розрізі основоположних рис і якостей педагога. В період Середньовіччя педагоги поширювали позиції людського буття, а в період Реформації головне місце приділялося гносеології. Але проблема формування професійності майбутнього педагога в цих періодах не виступала як

самостійна одиниця розвитку і зміст ключових освітніх понять залишився нерозкритим. Відповіді на ці питання знаходимо у наукових працях класиків педагогіки (А. Дістервег, Ж. – Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Я. Коменський, К. Ушинський, В. Сухомлинський).

Основними напрямками формування особистісних характеристик сучасного вчителя початкової школи є: глибокий і широкий науковий світогляд педагога; постійне вдосконалення педагогічної загальної культури – моральної, політичної, естетичної; інноваційної складової особистості педагога; розвиток вольових якостей; оновлення наукових та професійних знань; вдосконалення педагогічної майстерності; здійснення чіткого зв'язку педагога з життям, практикою; здійснення у педагога активної життєвої позиції [6, с. 41–48].

О. Ліннік виокремила методологічні та теоретико-методичні основи підготовки майбутнього педагога початкової школи до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з дітьми, що трансльована через такі підходи: «культурологічний, аксіологічний, системний, синергетичний, суб'єктно-діяльнісний, середовищний, компетентнісний, герменевтичний та діалогічний, конкретизованих у принципах: саморозвитку, культуровідповідності, суб'єктної зорієнтованості, ціннісно-смислового ставлення до взаємодії, орієнтації навчання на цінності професійного середовища, текстоцентризму, співпраці суб'єктів у всіх сферах діяльності, свободи вибору траєкторії розвитку, діалогізації освітнього середовища» [11, с. 16].

Визначаючи педагогічні умови, акцентуємо на тому, що процес навчання в системі освіти заснований на певних закономірностях, які в контексті наукового пізнання дають можливість для послідовного досягнення запропонованої мети; дають можливість правильно і чітко управляти навчально-пізнавальним процесом інноваційної діяльності вчителя початкових класів, беручи за основу пропагування результатів і висновків; дають можливість науково обґрунтувати та оптимізувати зміст, форми і методи підготовки майбутнього педагога до диференційованого навчання. Це такі педагогічні умови як: активізація мотивації педагога до якісного використання диференційованого навчання учнів початкової школи; удосконалення змісту педагогічної освіти з можливістю отримання наукових знань педагога про диференційоване навчання учнів початкової школи; застосування тренінгів та інших інноваційних технологій стосовно реалізації диференційованого навчання в початковій [3, с. 47-49].

Забезпечення реформи школи в Україні започатковує зняття обмежень в освітній галузі, надання вчителям свободи в інтерпретації освітніх програм, використанні форм і методів роботи з молодшими школярами. Це дає можливість вчителям початкової школи отримати ґрунтовні знання, придбати орієнтацію на педагогічну творчість, здобути відповідні професійні уміння та навички, розуміти всю відповідальність за отримані результати, здобути вміння чітко діяти в умовах академічної свободи та децентралізації школи тощо. Результатом професійно-педагогічної підготовки виступає становлення майбутнього вчителя початкової школи як педагога, з можливістю інноваційно діяти, педагога з сформованими особистісними та професійними характеристиками, що спрямовані на успішне впровадження реформи загальної середньої освіти. Під час навчання кожен студент розуміє місце вчителя та його роль в педагогічному процесі, набуває теоретичних знань, практичних вмінь, навичок освітньої інноваційної діяльності, визначає для себе роль професійної компетентності, рівень оволодіння нею та планує траєкторію саморозвитку: професійного і особистісного. В межах цього дослідження цінними є наукові розвідки вітчизняних науковців, які вказують, що навчальна робота зі студентами, побудована в інноваційному руслі, при цьому основою є принципи проблемно-ситуативної організації освітнього процесу, свободи вибору, стимулювання самоосвіти та самостійності, розвитку творчого потенціалу та морально-вольової сфери, науково-методичного супроводу [5, с. 44-49]. Запропоновані принципи застосовуються через реалізацію умов роботи з майбутніми педагогами початкової ланки в процесі навчання. Це такі: постійне вдосконалення професійної, соціальноособистісної спрямованості змістового наповнення навчальних

дисциплін; підняття наукового рівня до інноваційної діяльності педагога; набуття майбутніми педагогами початкової ланки прийомів рефлексивного аналізу своєї інноваційної професійної діяльності; у процесі навчання застосування форм, методів, прийомів, інноваційного спрямування: на удосконалення свого стилю наукової діяльності з метою готовності до інноваційної професійної діяльності майбутнього педагога початкової ланки, переорієнтації з пошукового на смислопошуковий особистісно-професійний характер діяльності [13, с.154–162]. Процес удосконалення підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної професійної діяльності повинен характеризуватися керованістю, цілеспрямованістю, систематичністю. Такий процес має здійснювати постійне підвищення рівня та обсягу складності умінь, знань, навичок, застосовуючи навички творчої роботи педагогів початкової ланки. Важливо забезпечити поступову реалізацію сукупності взаємообумовлених компонентів навчальної діяльності: діяльнісного та рефлексивно-оцінного, когнітивного, мотиваційно-ціннісного [2, с. 19-22].

Оскільки, однією з найважливіших цілей освіти є не передача знань, а формування уміння самостійно навчатись впродовж життя, це впливає на побудову освітнього процесу здобувачів освіти, адже наскрізне виховання, що будується на формуванні цінностей, відбувається не позапредметним змістом, а в умовах організованої роботи з кожною дитиною в середині цього процесу під керівництвом вчителя. Для реалізації нових завдань майбутній вчитель початкової школи повинен навчитися вибудовувати спільну з учнями освітню діяльність, формувати цінності та керувати цією складною формою організації навчання без тривалої адаптації.

Зазначені уміння формуються у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін та практичної підготовки.

Цінності вчителя – це регулятор, який керує відношеннями до світу і самого себе. Саме тому, необхідно пам'ятати про особистість вчителя, особливо це стосується вчителя початкової школи. Через те, що діти цього віку характеризуються підвищеною емоційністю, вразливістю до зовнішніх дій, що проявляється в усіх видах діяльності – ціннісні орієнтири педагога створюють додаткові можливості ефективного розвитку та становлення молодших школярів. Адже, як зазначалось вище, крім передачі знань, учитель має формувати та розвивати світогляд та ієрархію ціннісних орієнтацій учня, вчити орієнтуватись в суперечливих пріоритетах суспільства, допомагати стверджуватись через власну працю та отримувати моральне задоволення від досягнутого результату через докладання своїх зусиль – здійснювати наскрізне виховання. Тому, при підготовці майбутніх вчителів початкової школи важливим є не лише засвоєння ними певного обсягу академічних знань, а і розвиток гуманних взаємин у системі викладач-студент, студент-студент, які мусять базуватися на почуттях взаєморозуміння, тактовності, терпимості, великодушності. Формування та розвиток гуманних стосунків є складним та динамічним процесом, що вимагає від викладачів закладів вищої освіти педагогічного спрямування створення та дотримання системи виховної діяльності, яка охоплює творчу співпрацю педагогічного та студентського колективів, педагогічну практику, цілеспрямовані позанавчальні виховні заходи з різноманітними формами проведення.

Лише своїм прикладом учитель формує чуттєве ставлення та перетворює знання дитини на переконання. Найефективнішими формами роботи для стимулювання процесу виховання студентів є: робота у мікрогрупах, дискусії, захисти проєктів, «вживання» в задані образи та обмін останніми, проблемні завдання, наукові конференції, обговорення творів-роздумів [1, с. 19-25].

Спираючись на сучасні зарубіжні технології підготовки вчителя початкових класів Л. Хомич виділяє напрями реформування педагогічної освіти, зумовлені модернізацією суспільних відносин на гуманістичній складовій. Це такі напрями реформування педагогічної освіти: чітка тенденція переходу освітньої галузі від середньої до вищої педагогічної освіти; зміст сучасної педагогічної підготовки спрямований на формування

вчителя початкової школи, який може працювати в системі, яка створює всі можливості для взаємодії різних культур. Тому при підготовці майбутніх учителів початкової ланки враховується особливість програм початкової школи, які є варіативними, а також мають елективний принцип освіти, з одного боку, а з іншого, у них присутня інтеграція психолого-педагогічних дисциплін. При організації навчальної діяльності майбутніх учителів початкової ланки головне місце займають уміння самостійного здобуття знань, які набуваються у процесі практичних занять [17, с. 26].

Сучасні реалії суспільного життя, умови пандемії в планетарному масштабі, зумовили незвичну, кардинальну зміну режиму й умов функціонування світових освітніх систем. Одночасно швидкий розвиток єдиного європейського освітнього простору й глобальних відкритих освітніх систем сприяє поширенню онлайн навчання. В цьому аспекті важливого значення набуває проблема навчання майбутніх учителів початкової школи використовувати комп'ютерні ігрові технології в умовах онлайн освіти. Готовність майбутніх учителів до використання комп'ютерних ігрових технологій в умовах онлайн освіти дасть можливість якісно організувати та здійснювати освітній процес не залежно від умов і місця перебування учнів і педагогів. Учні отримають ширші можливості для здобуття знань, реалізації особистих умінь і навичок та розкриття внутрішнього потенціалу. Навчання студентів використовувати комп'ютерні ігрові технології є дієвим засобом для подолання дидактичного формалізму в онлайн освіті та уможлиблює представлення навчального змісту в цікавому форматі для учнів, забезпечуючи його особистісну значущість і привабливість для кожного школяра. Використання комп'ютерних ігор стало перспективним напрямом у розвитку світових освітніх інновацій, які забезпечують опанування учнями STEM-дисциплінами, а саме: інженерією (Engineering), технологіями (Technology), природознавством (Science), математикою (Mathematics), що поєднуються в один блок на основі застосування цифрових технологій та інтернет-мережі. Потрібними на ринку праці України є педагог, у якого сформований високий рівень обізнаності щодо використання комп'ютерних ігрових технологій та ігрової культури, що виявляється:

- у розумінні психолого-педагогічного впливу комп'ютерних ігор на розвиток і свідомість учнів;
- в обізнаності майбутнього педагога з ринком послуг комп'ютерно-ігрової індустрії;
- у знаннях про можливості ігрових технологій в освітньому процесі та здатність їх застосовувати;
- в уміннях створювати прості авторські комп'ютерні ігри. Важливого значення набуває принцип гейміфікації навчання майбутніх учителів, впровадження якого сприяє формуванню в студентів уміння створювати ігрові навчальні середовища, в яких учні зможуть задовольнити особистісні інтереси й потреби, розвивати когнітивні (пізнавальні) здібності, життєво стверджуватися, опановувати правила позитивної взаємодії з іншими людьми, формувати креативні й колаборативні навички [16, с. 39].

Сьогодення для майбутніх учителів початкової ланки пріоритетним вважає загальнолюдські цінності. Надаючи перевагу особистісно-діяльнісному підходу до організації освітнього процесу майбутніх учителів початкової ланки в центрі його ставимо того, хто вчиться. Формування особистості майбутнього учителя початкової ланки і її становлення відбувається в освітньому процесі, тоді, коли обов'язково особистість дотримується таких умов:

- позитивний настрій для освіти;
- рівний серед рівних;
- позитивна атмосфера в колективі;
- досягнення спільних цілей;
- цінність колективно зроблених висновків;
- вільне висловлення своєї думки і думки товариша;
- учитель друг, порадник, товариш.

Всім цим умовам відповідають інтерактивні технології, які є інноваційними [8, с. 13]. Важливими і необхідними критеріями для підготовки майбутніх учителів початкової ланки в Україні та їх професійного розвитку є наявність закладів фахової передвищої освіти, закладів вищої освіти різних типів і різнопрофільних, інститутів післядипломної освіти, центрів професійного розвитку учителів початкової ланки. Підготовка майбутніх учителів початкової ланки в Україні здійснюється шляхом уніфікації рівнів вищої освіти доктор філософії, магістр, бакалавр. Підготовка майбутніх учителів початкової ланки відбувається за освітніми програмами, основою яких є стандарти вищої освіти, що відповідають переліку галузей і спеціальностей. При підготовці майбутніх учителів початкової ланки враховується автономія закладів освіти, вимоги до якості освіти, цифровізація освітнього процесу, взаємодія з роботодавцями. У процесі підготовки майбутніх учителів початкової ланки у закладах фахової передвищої і вищої освіти створюється паралельна модель. Зміст освітніх програм підготовки майбутніх учителів початкової ланки, їх структурування на різних рівнях відбувається за стандартами вищої освіти. Спостерігаємо при підготовці майбутніх учителів початкової ланки послідовну модель за алгоритмом поступового включення. Спочатку майбутній учитель початкової ланки знаходиться у ролі пасивного спостерігача, а в кінці, це дієвий викладач під керівництвом учителя-наставника.

Виокремимо позитивні аспекти підготовки майбутніх учителів початкової ланки в Україні:

- законодавче забезпечення національної системи педагогічної освіти;
 - на основі компетентнісного підходу розроблення професійних стандартів учителів, майбутніх учителів початкової ланки й викладача;
 - уніфікація освітніх рівнів підготовки майбутніх учителів початкової ланки;
 - ліцензування й акредитація освітніх програм;
 - академічна мобільність майбутніх учителів початкової ланки;
 - політика академічної доброчесності майбутніх учителів початкової ланки;
 - навчання майбутніх учителів початкової ланки за індивідуальною траєкторією;
 - увага майбутніх учителів початкової ланки до використання в освітньому процесі інформаційних технологій;
 - сертифікація педагогічних працівників;
 - підвищення кваліфікації учителів початкової ланки тощо.
- Зупинимося на недоліках підготовки сучасних учителів початкової ланки:
- відсутність закону України «Про вчителя»;
 - мале фінансування практичної підготовки майбутніх учителів початкової ланки;
 - недосконалість профорієнтаційної роботи, відбір абітурієнтів на педагогічні професії, бо відсутні фахові іспити тощо;
 - знецінення ролі підготовки майбутніх учителів початкової ланки в умовах глобалізації соціокультурних процесів, інформатизації всіх сфер життєдіяльності;
 - недостатність фінансового стимулювання педагогічних працівників до здобуття ступеня магістра;
 - не забезпечує якісну професійну підготовку вчителя те, що у змісті освітніх програм підготовки майбутніх учителів початкової ланки спостерігаємо відсутність нових підходів та багатопредметність в організації освітнього процесу;
 - в навчальних планах обов'язковим є цикл загальної підготовки, що дублює дисципліни, які вивчаються у закладах загальної середньої освіти;
 - надання переваги аудиторним заняттям;
 - недосконалий моніторинг якості професійної підготовки майбутніх учителів початкової ланки;
 - застарілі способи ресурсного забезпечення закладів вищої освіти. Результати аналізу підготовки майбутніх учителів початкової ланки переконують, що проблеми в цій галузі є системними [12, с. 13].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Визначено основні напрями формування особистісних характеристик сучасного вчителя початкової школи. Згруповано методологічні та теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів початкової ланки до здійснення суб'єкт-суб'єктної взаємодії з школярами. Описано підходи та принципи такої підготовки. Визначено педагогічні умови, які уможливають ефективне управління процесом навчально-пізнавальної діяльності вчителя початкових класів.

Виділено напрями реформування педагогічної освіти, прописано умови з метою формування особистості і її становлення у процесі навчання. Інтерактивні технології є необхідними і відповідають виокремленим умовам. Їх вчені-педагоги вважають інноваційними.

Подальші розвідки спрямовано на інноваційні сучасні зарубіжні технології підготовки вчителя початкових класів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Антонюк, Н. А., Савчук, С. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи до наскрізної виховної діяльності. Академічні студії. Серія «педагогіка», 2021. (2), 19-25.
- [2] Бабакіна О. О., Толмачова І. М. Удосконалення підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної професійної діяльності в умовах реформування загальної середньої освіти. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V (52), 113, 2017. 19-22
- [3] Гоцуляк К. Педагогічні умови підготовки вчителя в системі післядипломної освіти до диференційованого навчання молодших школярів. Обрії. № 2(47), 2018. 47-49.
- [4] Зорочкіна Т., Вовкочин Л., Баліка Л., Зміст професійної підготовки вчителів початкової школи у закладах вищої освіти України. Педагогіка – Education. Science and Education, 2018, 2. 167-173
- [5] Карапузова Н. Інноваційне середовище як фактор формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2009. 5. 44–49.
- [6] Кирилишин В. Компетентнісний підхід у розробленні професійних та освітніх стандартів. Управління освітою. 2017. 9. С. 41–48.
- [7] Коваль Л., Петрик К. Педагогіка партнерства в координатах модернізації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. NewInception, 1, 2022. 7–13.
- [8] Комар О.А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти. Монографія. Умань: РВЦ «Софія», 2008. 332.
- [9] Кулаков Р.С. Професійне самовизначення особистості: критерії та показники її сформованості в ранній юності. Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць. К: ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. 2010. 8. 555–565
- [10] Кучай О. Використання мультимедійних технологій у підготовці вчителів початкових класів : навчальний посібник. Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 52.
- [11] Ліннік О. О. Система підготовки майбутнього вчителя до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2016. 519.
- [12] Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; За ред. В. Кременя. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 54.
- [13] Огієнко О.І. Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. 7 (33). 154–162.
- [14] Олефіренко Н. В. Модернізація підготовки сучасного вчителя початкової школи в умовах інформатизації освіти. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Психолого-педагогічні науки. 2013. 3. 144-148
- [15] Попадич О. Організація управлінської діяльності як засіб педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, 2021. 71–79.
- [16] Хімчук Л. І. Дидактичні проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання комп'ютерних ігрових технологій у професійній діяльності. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки", 2020. 3. 150-158.
- [17] Хомич Л.О. Професійно – педагогічна підготовка вчителя початкових класів. К.: Магістр – S, 1998. 200.

Bida Olena Anatoliivna

doctor of pedagogical sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Psychology, Teacher, Kindergarten Pedagogy, Educational and Institutional Management, Transcarpathian Hungarian Institute. Ferenc Rakoczi II, Berehovo, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-0448-0852
tetyanna@ukr.net

Shovsh Kateryna Stepanivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Teacher, Kindergarten Pedagogy, Educational and Institutional Management, headmistress of the Vocational School of Ferenc Rákóczi II, Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. Ferenc Rákóczi II Berehovo, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-2616-185X
katalin@kmf.org.ua

Radyk Iryna Ladyslavivna

Specialist of the first qualification category, teacher of the Vocational School of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
Vocational School of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Berehovo, Ukraine
ORCID ID 0009-0008-0283-5243
radik.iren@kmf.org.ua

Shimon Dendi Ishtvanivna

Specialist of the highest qualification category, teacher methodologist, teacher of the Vocational School of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
Vocational School of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Berehovo, Ukraine
ORCID ID 0009-0002-6719-8480
simon.gyongyi@kmf.org.ua

Kuchai Tetiana Petrivna

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy and Psychology Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute, Berehovo, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-3518-2767
tetyanna@ukr.net

TRAINING OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER DURING THE REFORM OF TEACHER EDUCATION

Abstract. The article defines the main directions of formation of personal characteristics of a modern primary school teacher. Methodological and theoretical-methodical foundations of training future primary school teachers for the organization of subject-subject interaction with students are grouped, which is translated through the following approaches: "cultural, axiological, systemic, synergistic, subject-activity, environmental, competence, hermeneutic and dialogic, specified in the principles of: self-development, cultural appropriateness, subject orientation, value-meaningful attitude to interaction, orientation of learning to the values of the professional environment, text-centrism, cooperation of subjects in all spheres of activity, freedom to choose the trajectory of development, dialogization of the educational environment ". Pedagogical conditions that enable effective management of the process of educational and cognitive activity of primary school teachers have been identified.

The areas of pedagogical education reform determined by the modernization of social relations on a humanistic basis are highlighted. The conditions for the formation of personality and its formation in the process of education are prescribed: creation of a positive mood for education; feeling equal among equals; ensuring a positive atmosphere in the team to achieve common goals; an individual's awareness of the value of collectively drawn conclusions; the opportunity to freely express one's opinion and listen to one's friend; an elementary school teacher is not a means of "praise and punishment", but a friend, adviser, senior comrade. All these conditions are met by interactive technologies, which scientists-pedagogues refer to as innovative.

Key words: personal characteristics, modern primary school teacher, reform of pedagogical education, positive atmosphere, in the team, common goals, values.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Antonyuk, N. A., Savchuk, S. V. Professional training of the future primary school teacher for end-to-end educational activities. Academic studies. Series "pedagogy", 2021. (2), 19-25.
- [2] Babakina O. O., Tolmachova I. M. Improving the training of future primary school teachers for innovative professional activity in the conditions of general secondary education reform. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V (52), 113, 2017. 19-22
- [3] Hotsulyak K. Pedagogical conditions of teacher training in the postgraduate education system for differentiated education of younger schoolchildren. Horizons No. 2(47), 2018. 47-49.
- [4] Zorochkina T., Vovkochyn L., Balika L., Content of professional training of primary school teachers in higher education institutions of Ukraine. Pedagogy - Education. Science and Education, 2018, 2. 167-173
- [5] Karapuzova N. Innovative environment as a factor in the formation of professional competence of the future primary school teacher. Proceedings. Series: Pedagogy. 2009. 5. 44-49.
- [6] Kirilyshyn V. Competency approach in the development of professional and educational standards. Management of education. 2017. 9. P. 41-48.
- [7] Koval L., Petryk K. Pedagogy of partnership in the coordinates of modernization of professional training of future primary school teachers. New Inception, 1, 2022. 7-13.
- [8] Komar O.A. Preparation of future primary school teachers for the use of interactive technologies. Theoretical and methodological aspects. Monograph. Uman: RVC "Sofia", 2008. 332.
- [9] Kulakov R.S. Professional self-determination of the individual: criteria and indicators of its formation in early youth. Problems of modern psychology. Collection of scientific papers. To: Ivan Ohienko PSU, Institute of Psychology named after H.S. Kostyuk, APN of Ukraine. 2010. 8. 555-565
- [10] Kuchai O. The use of multimedia technologies in the training of primary school teachers: a study guide. Cherkasy: Yu. A. Chabanenko publisher, 2015. 52.
- [11] Linnik O. O. The system of training a future teacher for subject-subject interaction with elementary school students: diss. ... Dr. Ped. Sciences: 13.00.04. Starobilsk, 2016. 519.
- [12] Nychkalo N., Luk'yanova L., Khomych L. Professional teacher training: Ukrainian realities, foreign experience: scientific analyst. add. / National Acad. ped. of Sciences of Ukraine, Institute of Pedagogy education and adult education named after Ivan Zyazyun National Academy of Sciences of Ukraine; Under the editorship V. Kremenya. Kyiv: "Yurka Lyubchenko" Ltd. 2021. 54.
- [13] Ohienko O.I. Formation of readiness for innovative activity as an important component of professional training of the future teacher. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. 2013. 7 (33). 154-162.
- [14] Olefirenko N. V. Modernization of modern primary school teacher training in conditions of informatization of education. Scientific notes of the Nizhyn State University named after Mykola Gogol. Ser. : Psychological and pedagogical sciences. 2013. 3. 144-148
- [15] O. Popadych. Organization of management activities as a means of pedagogical and legal training of future primary school teachers. Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems, 2021. 71-79.
- [16] L. I. Khimchuk Didactic problems of training future primary school teachers to use computer game technologies in their professional activities. Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series: "Pedagogical Sciences", 2020. 3. 150-158.
- [17] Khomych L.O. Professionally - pedagogical training of primary school teachers. K.: Magister - S, 1998. 200.

УДК 378.091.33:37.015.31

DOI: 10.31652/2412-1142-2023-67-74-87

Бондар Юлія Володимирівна

доктор філософії (PhD) асистент кафедри початкової освіти,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,

м. Вінниця, Україна,

ORCID ID: 0000-0003-4184-5424

yuliya.bondar.94@gmail.com

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті висвітлено особливості розвитку креативності майбутніх педагогів засобами проєктної технології, оскільки постає нагальна необхідність у формуванні творчої особистості вихователя, вчителя початкової школи, здатної успішно та інноваційно здійснювати освітню діяльність. Встановлено, що саме від якісної фахової підготовки здобувачів вищої освіти у вищому